

Opetus- ja kulttuuriministeriö
kirjaamo@minedu.fi

Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö pyytää lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle varhaiskasvatuslaiksi.

Lakimuutos liittyy pääministeri Juha Sipilän hallituksen puolivälitarkastelun yhteydessä päätettyihin hallituksen linjauksiin nuorten syrjäytymisen vähentämiseksi. Linjauksissa todetaan, että lisätään varhaiskasvatukseen osallistumista ja parannetaan kasvatuksen laatua. Linjauksissa todetaan myös tavoitteeksi nostaa varhaiskasvatukseen osallistumisaste kohti muiden Pohjoismaiden tasoa, päivittää varhaiskasvatuslaki syksyllä 2018 ja laatia varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta toimista, joilla edistetään lasten osallistumista varhaiskasvatukseen, kehitetään henkilöstön osaamista sekä vahvistetaan varhaiskasvatuksen laatua ja vaikuttavuutta. Osana näitä toimia kehitetään myös varhaiskasvatuksen henkilöstörakennetta. Tavoitteena on vahvistaa varhaiskasvatuksen laatua ja pedagogiikkaa, nostaa henkilöstön osaamistasoa sekä lisätä lasten ja perheiden saamaa moniammatillista tukea. Hallitus päätti myös varhaiskasvatuksen asiakasmaksuihin tehtävistä alennuksista.

Parhaillaan varhaiskasvatuksesta ja varhaiskasvatuksen ammattilaisista säädetään useassa eri sosiaalihuollon laissa. Uusi varhaiskasvatuslaki tulisi voimaan astuessaan kumoamaan nykyisen varhaiskasvatuslain ja päivähoitoasetuksen. Uusi laki yhdistäisi siis sosiaalihuollon järjestämistä koskevat lait ja asetukset sekä lasten päivähoitosta annetun asetuksen yhdeksi varhaiskasvatuslaiksi.

Uudessa laissa säädettäisiin koulutukseen perustuvista tehtävänimikkeistä ja otettaisiin huomioon ammatillisessa koulutuksessa tapahtuneet muutokset. Laissa tarkennettaisiin varhaiskasvatusoikeuteen ja sen järjestämiseen liittyviä säännöksiä. Menettelyissä ja päätöksenteossa korostettaisiin lapsen etua. Henkilöstörakennetta ja päiväkodin johdon kelpoisuuksia koskevia säännöksiä muutettaisiin nykyisestä ja muutokselle säädettäisiin pitkä siirtymäaika.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry jakaa hallituksen esityksessä esitetyt varhaiskasvatuksen tavoitteet. Kuitenkin yleisesti ottaen hallituksen poukkoileva politiikka varhaiskasvatuksen suhteen ei ole antanut selkeää kuvaa siitä, millaisen tulevaisuuden hallitus piirtää varhaiskasvatuksen merkitykselle.

Työ ja turva -osasto/TG/ea

16.3.2018

Varhaiskasvatukseen ja sen saatavuuteen tehdyt parannukset, kuten varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen tietyiltä tuloluokilta ja yli 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, on mitätöity päivähoito-politiikalla. Sipilän hallituksen aikana muun muassa varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on suurennettu ja varhaiskasvatusoikeutta on rajoitettu. Nämä toimenpiteet taistelevat hallituksen itselleen asettamia tavoitteita vastaan, ja asettavat lapset eriarvoiseen asemaan mm. alueittain ja vanhempien työtilanteen mukaan.

SAK kannattaa usean eri varhaiskasvatuksesta sovellettujen lakien kokoamista yhdeksi kattavaksi laiksi. Tämä selkeyttää muun muassa ammattihenkilöiden mahdollisuuksia soveltaa säännöksiään, mutta erityisesti helpottaa oikeuksiaan selvittävän henkilön saada vaivatta tietoja laista. SAK:n yksityiskohtaisemmat tarkastelut hallituksen esityksestä alla.

2 luku. Varhaiskasvatuksen järjestäminen (4-11 §)

2. luvun 4 §:ssä säädetään uutena lapsen edun ensisijaisuudesta. SAK pitää tätä lähtökohtaa ensisijaisen tärkeänä, ja sen toteutumista on myös valvottava.

5 §:n neljännessä momentissa määrätään lähipalveluperiaatteesta, jonka mukaisesti kunnan tulisi järjestää varhaiskasvatuspalvelut ottaen huomioon asiakkaan asuinalue sekä kulkuyhteydet. Säännös ei automaattisesti loisi oikeutta varhaiskasvatukseen lähimmästä yksiköstä. SAK kantaa huolta myös vuorohoidon lähipalveluperiaatteesta. Ongelmia vuorohoidon saatavuudessa on erityisesti esiintynyt pääkaupunkiseudun ulkopuolella, jossa kodin, vanhemman työpaikan ja vuorohoitopaikan etäisyydet saattavat vaihdella huomattavasti aiheuttaen näin lapselle ja vanhemmille paljon vaivaa järjestää vuorohoitoon osallistuminen.

3 luku. Oikeus varhaiskasvatukseen (12-15 §)

3. luvun 12 §:ssä säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen. Jotta lapsella olisi todellinen tasavertainen mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen, tulisi oikeus varhaiskasvatukseen olla täysin subjektiivista riippumatta vanhempien työtilanteesta. Rajaamalla oikeus varhaiskasvatukseen vanhempien tilanteen mukaan asettaa lapset eriarvoiseen asemaan, ja rajaa täyden varhaiskasvatuksen piiristä usein myös ne lapset, jotka sitä eniten tarvitsevat.

SAK:n mukaan jokaisella lapsella tulisi olla aito oikeus varhaiskasvatukseen. Yhtenä tärkeimpänä varhaiskasvatuksen tasa-arvoistavana tekijänä SAK näkee subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajoituksen purkamisen. Täyden päivähoito-oikeuden koskeminen vain kokoaikaisesti työskentelevien tai opiskelevien vanhempien lapsia vaikeuttaa työllistymistä, sillä kynnyksellä ottaa vastaan tilapäistä työtä nousee kohtuuttomaksi, jos työnhakijan lapsi on osa-aikahoidossa. Tämän lisäksi

Työ ja turva -osasto/TG/ea

16.3.2018

subjektiivisen päivähoito-oikeuden rajaaminen jakaa lapset kahteen ryhmään; niihin, joiden vanhemmat työskentelevät ja niihin, joiden vanhemmat ovat työttömiä. Jako epätasa-arvoistaa lapsia.

13 §:ssä määrätään uutena vuorohoidon järjestämisestä. SAK näkee tämän ensisijaisen tärkeänä lisäyksenä varhaiskasvatustieteen saatuun takaamiseksi. Erityisesti aloilla, joissa työaikoja on laajennettu, perheelliset työntekijät ovat joutuneet epäedulliseen asemaan järjestäessään lapselle vuorohoitopaikkaa. Vuorohoidon järjestämisessä tulisi noudattaa läheisyysperiaatetta kuntarajoja ylittäen, jottei lastenhoidon järjestäminen työajasta johtuen ole perheille kohtuuton.

6 luku. Henkilöstö, kelpoisuusvaatimukset ja niiden siirtymäsäännökset (25-33 § + 75 §:n 2 momentti ja 76 § + asetusluonnos 3 §)

Lakiluonnoksen 26 §:ssä säädetään lastentarhanopettajan kelpoisuudesta. Lastentarhanopettajan kelpoisuutta on määrä rajoittaa siten, että jatkossa tehtävään edellytettäisiin kasvatustieteen kandidaatin tutkinnon suorittamista, johon sisältyisivät varhaiskasvatuksen tehtäviin valmentavat opinnot. Varhaiskasvatuksen sosionomeille luotaisiin oma erillinen tehtävä, jonka kelpoisuudesta määrätään 27 §:ssä.

SAK näkee, että varhaiskasvatuksen henkilöstön moniammatillisuus on vahvuus, joka huomioi hyvin lasten erilaiset tarpeet. SAK ei kannata erillisten pätevyysien muodostamista eri korkeakoulusektoreilta valmistuneille ammattilaisille. Sosionomien osaaminen vastaa tasoltaan yliopistoista valmistuneita kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja nykytilanne on toimiva. Sosionomikoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkintoja kehittämällä on mahdollista vastata hyvin muuttuviin osaamistarpeisiin. Ammatillisen tutkinnon suorittaneille ammattikorkeakoulutus on luonteva jatkokoulutusväylä. Nyt esitetty rajaus lisäisi pulaa lastentarhanopettajista.

SAK pitää erittäin kannatettavana, että sosionomit voivat täydentää tutkintoaan myös jälkikäteen. Nykyinen kirjaus, joka mahdollistaa pätevyden saamisen vain tutkinnon aikana suoritetun kokonaisuuden kautta, on täysin opetus- ja kulttuuriministeriön elinikäisen oppimisen linjausten vastainen ja moraalisesti kestävä.

7 luku. Henkilöstön mitoitus, rakenne ja täydennyskoulutus ja niiden siirtymäsäännökset (34-39 § + 75 §:n 3 momentti + asetusluonnos 1-2 §)

Päiväkodin henkilöstön rakennetta käsittelevässä 37 §:ssä säädetään päiväkodin eri ammattiryhmien välisestä suhdeluvusta. Säädöksen mukaan vähintään kahdella kolmasosalla kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä työskentelevästä henkilökunnasta tulee olla lastentarhanopettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus ja muilla vähintään lastenhoitajan kelpoisuus. Säädöksen on määrä tulla

Työ ja turva -osasto/TG/ea

16.3.2018

voimaan 2030, mutta varhaiskasvatuksen järjestäjien odotetaan huomioivan muutokset rekrytoinnissaan jo sitä ennen.

SAK pitää esitystä ongelmallisena ja esittää, että säädös korvataan muotoilulla, jonka mukaan päiväkodin kasvatusta, opetus- ja hoitotehtävissä työskentelevästä henkilökunnasta vähintään kolmasosalla tulee olla lastentarhanopettajan kelpoisuus ja muilla varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Lastentarhanopettajaksi on voitava valmistua sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulutuksen kautta.

Alan ammatillista täydennyskoulutusta pitää kehittää. Kasvatusaloillakin koulutus keskittyy liian usein korkeakoulutetuille, vaikka koko henkilöstö tarvitsee osaamisen kehittämistä. Lain ja tätä tarkentavan asetuksen toteutumista pitää seurata tarkkaan.

14 luku. Voimaantulo (75 §)

Lain ehdotetaan astuvan voimaan 1.8.2018. Henkilöstömitoituksia ja -kelpoisuuksia koskevat kohdat tulevat kuitenkin voimaan vuonna 2030. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että 12 vuoden kuluessa niin varhaiskasvatuspalveluja tarjoavien että oppilaitosten on suhteutettava toimintansa lain mukaiseksi kovin lyhyessä ajassa.

Lausunnon keskeinen sisältö

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry jakaa hallituksen esityksessä esitetyt varhaiskasvatuksen tavoitteet. Kuitenkin yleisesti ottaen hallituksen poukkoileva politiikka varhaiskasvatuksen suhteen ei ole antanut selkeää kuvaa siitä, millaisen tulevaisuuden hallitus piirtää varhaiskasvatuksen merkitykselle.

Varhaiskasvatukseen ja sen saatavuuteen tehdyt parannukset, kuten varhaiskasvatuksen asiakasmaksujen alentaminen tietyiltä tuloluokilta ja yli 5-vuotiaiden maksuttoman varhaiskasvatuksen kokeilu, on mitätöity päinvastaisella politiikalla. Sipilän hallituksen aikana muun muassa varhaiskasvatuksen ryhmäkokoja on suurennettu ja varhaiskasvatusoikeutta on rajoitettu. Nämä toimenpiteet taistelevat hallituksen itselleen asettamia tavoitteita vastaan, ja asettavat lapset eriarvoiseen asemaan mm. alueittain ja vanhempien työtilanteen mukaan.

SAK näkee, että varhaiskasvatuksen henkilöstön moniammatillisuus on vahvuus, joka huomioi hyvin lasten erilaiset tarpeet. SAK ei kannata erillisten pätevyysien muodostamista eri korkeakoulusektoreilta valmistuneille ammatilaisille. Sosionomien osaaminen vastaa tasoltaan yliopistoista valmistuneita kandidaatin tutkinnon suorittaneita ja nykytilanne on toimiva. Sosionomikoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen tutkintoja kehittämällä on mahdollista vastata hyvin muuttuviin

Työ ja turva -osasto/TG/ea

16.3.2018

osaamistarpeisiin. Ammatillisen tutkinnon suorittaneille ammattikorkeakoulutus on luonteva jatkokoulutusväylä.

SAK pitää erittäin kannatettavana, että sosionomit voivat täydentää tutkintoaan myös jälkikäteen. Nykyinen kirjaus, joka mahdollistaa pätevyyden saamisen vain tutkinnon aikana suoritetun kokonaisuuden kautta, on täysin opetus- ja kulttuuriministeriön elinikäisen oppimisen linjausten vastainen ja moraalisesti kestämaton.

SAK kannattaa usean eri varhaiskasvatuksesta sovellettujen lakien kokoamista yhdeksi kattavaksi laiksi. Tämä selkeyttää muun muassa ammattihenkilöiden mahdollisuuksia soveltaa säännöksiään, mutta erityisesti helpottaa oikeuksiaan selvittävän henkilön saada vaivatta tietoja laista.

Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry